

Jura, Natur og vandmiljø

Drænreservoir, klimasø og grundvandspumpning til vandløb: De juridiske udfordringer

Hvis en landmand påtænker at anlægge et virkemiddel til at sikre sig mod oversvømmelser på sin ejendom, skal landmanden være opmærksom på de juridiske udfordringer, der skal håndteres i forbindelse hermed.

Viden om

Der er en række sædvanlige juridiske forhold, der bør overvejes og skal afklares i forbindelse med anlæggelse af et drænreservoir til brug for markvanding, klimasø eller i forbindelse med grundvandsudpumpning til vandløb som virkemiddel til at sikre mere vand.

Nedenstående gennemgang giver et kort overblik over de mest almindelige forhold, men landmanden bør altid tage en drøftelse med dels sin konsulent og dels myndigheden for afklaring af de særlige forhold, der er gældende og konsekvenserne heraf på den øvrige bedrift.

Nedenstående gennemgang er ikke en udtømmende gennemgang, og det er altid landmandens eget ansvar at lovgivningen overholdes. Manglende indhentelse af nødvendige tilladelser/dispensationer, kan medføre krav om lovliggørelse, bødestraf eller i værste tilfælde fængselsstraf.

Vandindvinding

Det følger af lov nr. 1450 af 5. oktober 2020 om vandforsyning mv. § 18, at grundvand og overfladevand ikke må indvindes uden tilladelse.

Ved overfladevand forstås vand i vandløb, herunder søer, damme, kanaler, rørlagte vandløb og drænledninger. Ved indvinding forstås alle former for tilvejebringelse af vand, der muliggør en nyttiggørelse af vandet. Det er uden betydning om vandet herefter ledes tilbage til kilden.

En landmand, der ønsker at anlægge et drænreservoir eller på anden måde ønsker at indvinde vand til nyttiggørelse, herunder markvanding, har derfor er pligt til forinden at indhente en indvindingstilladelse, jf. vandforsyningslovens § 20.

Ved myndighedens administration af reglerne skal lægges vægt på bl.a. vandforekomsternes omfang, befolkningen og erhvervslivets behov for en tilstrækkelig og kvalitetsmæssig tilfredsstillende vandforsyning, på miljøbeskyttelse og naturbeskyttelse, herunder bevarelse af omgivelsernes kvalitet og på anvendelse af råstofforekomster. Disse forhold er alle saglige, og kan inddrages i vurderingen af, om landmanden skal tildes en indvindingstilladelse, og i hvilken størrelse.

Tilladelser meddeles for et bestemt tidsrum. Tilladelser til indvinding af vand til vanding af landbrugsafgrøder må maksimalt gives for 15 år, når der er tale om grundvand, og maksimalt 10 år, når der er tale om overfladevand, jf. § 22, stk. 1.

Har landmanden en eksisterende indvindingstilladelse, bør han kontakte myndigheden for at afklare behovet for supplerende eller ændret tilladelse.

Det er kommunen, der er myndighed på indvindingstilladelser.

Landzonetilladelse

I landzoner, må der ikke uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelse af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer, jf. planlovens § 35, stk. 1. Ændres et område fra f.eks. produktionsjord til drænreservoir eller klimasø, skal landmanden derfor søge om landzonetilladelse inden et drænreservoir kan anlægges.

Bemærk, at også terrænændringer kan kræve en landzonetilladelse.

Det er kommunen, der er myndighed på landzoneadministrationen.

Vandløbsloven

Nye vandløb må kun anlægges efter vandløbsmyndighedens bestemmelse, dog fraset vandløb, der kan anlægges efter den frie dræningsret. Fri dræningsret gælder alene overfladevand og grundvand, og omfatter ikke det vand, der må betegnes som spildevand.

Retten til fri dræning begrænses desuden ifølge ordlyden til en dræning, der sker gennem en "almindelige drænings- og udgrøftningsanlæg". Som følge af et drænreservoirs størrelse og udformning udgør et drænreservoir eller klimasø forventeligt ikke et almindeligt drænings- eller udgrøftningsanlæg.

Når et drænreservoir eller klimasø anlægges, skal der derfor søges og opnås tilladelse til anlæg af nyt vandløb, jf. vandløbslovens § 21.

Der skal desuden søges tilladelse til regulering af vandløb, jf. vandløbslovens § 16, hvis der ved anlæggelsen af drænreservoir eller klimasøen foretages en ændring af en bestående vandløbsskikkelse, herunder dennes forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg.

Bemærk, at også afbrydelse eller omlægning af et eksisterende dræn (selvom dette er anlagt efter den frie dræningsret) til vandløb kræver tilladelse efter reglerne om regulering af vandløb, da drænet er omfattet af vandløbslovens regler.

Private udpumpningsanlæg til brug for afvanding må heller ikke etableres eller ændres uden vandløbsmyndighedens godkendelse, jf. § 38.

Vær opmærksom på, at der for eksisterende vandløb kan være vandløbsregulativer eller miljømål, der skal inddrages i skønnet af, om der skal gives de nødvendige tilladelser til f.eks. regulering.

Det er kommunen, der er vandløbsmyndighed.

Museumsundersøgelse

Skal der som led i projektet søges dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen, skal kommunalbestyrelsen underrette vedkommende kulturhistoriske museum senest samtidig med at dispensationen meddeles.

Landmanden skal orientere sit lokale museum inden anlægsarbejde påbegyndes.

Landmanden kan anmode museet om en udtalelse inden et jordarbejde på landjorden (omfatter ikke jordarbejde i vandløb og søer) igangsættes, jf. museumslovens § 25, stk. 1. Museet vil herefter tage stilling til, hvorvidt det arbejde, der udføres, indebærer en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder. Tilkendegivelse vil også forholde sig til, hvorvidt det vil være nødvendigt at gennemføre en arkæologisk undersøgelse. Frist for udtalelse er normalt 4 uger fra anmodningstidspunktet.

Udgifter til arkivalsk kontrol og evt. mindre forundersøgelse afholdes af museet. Større forundersøgelse (normalt over 5000 m²) betales af den, for hvis regning jordarbejdet skal udføres, dvs. landmanden.

Det er frivilligt for landmanden om han ønsker at indhente den forudgående udtalelse.

Findes der under jordarbejde spor af fortidsminder, skal arbejdet standses i det omfang, det berører fortidsmindet. Fortidsmindet skal straks anmeldes til kulturministeren eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museum.

Natura 2000, bilag IV arter, beskyttet natur og beskyttelseslinjer

Et drænreservoir eller klimasø ikke må anlægges i områder med beskyttet natur, jf. naturbeskyttelseslovens § 3, medmindre landmanden har fået dispensation hertil. Også grundvandspumpning kan forventeligt udgøre en tilstandsændring af den beskyttede natur og kræve dispensation. Dispensationspraksis er snæver, og det kan ikke forventes at hverken drænings- eller vandingshensyn kan begrunde en sådan dispensation.

Vær opmærksomme på, at der efter anlæg af drænreservoiret eller klimasøen kan opstå en beskyttelse reservoir/søen, jf. § 3, hvis den er over 100 m². Det er et krav for beskyttelsen at søen er naturlig, men dette kan også indbefatte søer, som helt eller delvist skyldes menneskelig indsats, som f.eks. tekniske anlæg. Det naturlige refererer til, at der som udgangspunkt skal være opstået et naturligt/karakteristisk dyre- og planteliv i søen.

Også beskyttelseslinjer kan forhindre anlæggelsen af drænreservoiret eller klimasøen. Landmanden skal være opmærksomme på strandbeskyttelseslinjen, sø- og åbeskyttelseslinjen eller fortidsbeskyttelseslinjen, herunder at søge dispensation inden der anlægges et drænreservoir eller klimasø inden for disse beskyttelseslinjer. Det skal særligt bemærkes, at på grund af restriktiv dispensationspraksis, kan der ikke forventes dispensation fra strandbeskyttelseslinjen undtagen i helt særlige tilfælde.

Inden anlæggelse af drænreservoiret, klimasøen eller grundvandspumpning til vandløb skal der først foretages en vurdering af om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Der kan ikke meddeles de nødvendige tilladelser mv. til projektet, hvor drænreservoiret vil kunne skade Natura 2000-områdets integritet. Beliggenhed i eller meget nær Natura 2000-områder vil derfor vanskeligt kunne gennemføres.

Vær opmærksom på at tilstedeværelsen af bilag IV arter kan forhindre anlæggelse af projekter, hvor disse arter er til stede. Hvor arterne viser sig ved drænreservoiret eller klimasøen efter anlæg, begrænser det muligheden for ændringer af projektet efterfølgende.

VVM-screening og VVM-godkendelse

Et projekt om anlæggelse af et drænreservoir, en klimasø eller gennemførelse af grundvandspumpning til vandløb skal miljøscreenes, jf. miljøvurderingslovens § 16. Dette betyder at projektet ikke må påbegyndes, før myndigheden skriftligt har meddelt landmanden, at projektet ikke kan antages at få væsentlig indvirkning på miljøet.

Må det modsat antages, at projektet kan få væsentlig indvirkning på miljøet, træffer myndigheden afgørelse om at projektet er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse. Disse projekter må ikke påbegyndes før miljøvurdering er gennemført og myndigheden har givet en tilladelse.

Flytning af jord

Der skal ske anmeldelse til myndigheden i forbindelse med flytning af jord, som er forurennet, eller som må antages at være forurennet. Almindelig jordbrugsmæssig spredning af slam, gødning og pesticider mv. giver ikke anledning til at kortlægge landbrugsjord som forurennet. Forurening som følge af f.eks. spild eller nedgravning af kemikalier, vil forudsætte en anmeldelse.

Bemærk, at hvis jorden der afgraves anvendes til terrænregulering, kan der i visse tilfælde være krav om landzonetilladelse hertil.

Grundvand, okker og spildevand

Indgår spildevand (herunder også oppumpet grundvand) i projektet, skal der, hvis vandet skal udledes til vandløb, søer, fjorde eller havet, indhentes en udledningstilladelse. Denne skal foreligge inden opstart af anlægsarbejdet.

I udpegede okkerpotentielle områder, må udgrøftnings- og dræningsprojekter ikke påbegyndes uden en særlig tilladelse, jf. okkerlovens § 3. Ved udgrøftning og dræning forstås enhver aktivitet, hvorved grundvandsstanden sænkes i det okkerpotentielle område.

Der skal i øvrig ske anmeldelse af enhver grundvandssænkning. Bemærk, at den frie dræningsret og retten til sænkning af grundvand ikke dækker anlæggelse af hverken drænreservoir eller klimasø, ej heller pumpning af grundvand til vandløb. Hvor grundvandssænkningen varer mere end 2 år eller har et meget væsentligt omfang kræves tilladelse fra myndigheden. Det er myndigheden, der vurderer og træffer afgørelse om grundvandssænkningen forudsætter en tilladelse.

Anden lovgivning

Indenfor en zone på 13 kilometer fra flyvestationer, er der begrænset mulighed for anlæggelse af nye vandløb/vandområder af hensyn til flysikkerheden (af hensyn til risikoen for birdstrikes).

Ønsker landmanden at udsætte fisk, skal han søge tilladelse hos Fiskeristyrelsen, jf. fiskerilovens § 63. Landmanden er dog undtaget herfra, hvis søen er uden tilløb eller afløb til vandløb. I sådanne tilfælde skal Fiskeristyrelsen ikke anmodes om tilladelse, men hvis søen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal kommunen anmodes om dispensation forinden.

Anlæggelsen af drænreservoir på ejendommen påvirker ikke jagtretten. Bemærk at udsætning af ænder i drænreservoiret skal indberettes digitalt til Miljøstyrelsen, jagtloven fastsætter grænse for antal af ænder, og hvis drænreservoiret er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 kræver udsætning af ænder dispensation herfra.

Emneord

§3

Lovgivning

Natura 2000

+5

Publiceret: 18. december 2020

Opdateret: 18. december 2020

Vil du vide mere?

Stefanie Sommer Abild

Specialkonsulent

SEGES

stsa@seges.dk

+45 8740 5535

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A. SEGES

Tlf. 87 40 50 00

Food Park 15

Fax. 87 40 50 10